

Errialde gustietan, toki onak badira.....

CUADERNO DE VEINTE LECCIONES PARA LA PRACTICA
DEL VASCUENCE CON MENORES DE CATORCE AÑOS

Exominentzat bere

aitzak

1960

Preparado para el maestro.

No queremos, queridos niños, imponeros nuevos deberes, sino inculcar en vosotros un poco de amor a nuestro querido país vasco y a su idioma.

Direis vosotros, ¿a qué viene esta inquietud? Solamente os diremos que nuestra lengua se va perdiendo de día en día con el mayor desdén por parte de muchos. Sois aún muy jóvenes para comprender el peligro que representa la pérdida de nuestra lengua, pero el día que no se hable el euskera en el país vasco, éste habrá perdido su originalidad, su atractivo particular y no se distinguirá más en nada, absolutamente en nada, del resto de ~~los mortales~~. *continente*

Vais a demostrar la vitalidad de nuestra raza dando continuidad a una lengua que ha llegado hasta vuestros padres, pero que éstos incomprensiblemente la abandonan no sabemos por qué motivos. ¿Les asiste acaso el derecho de truncar, destruir y enterrar cual mala hierba, la lengua materna que tras miles de años han heredado de sus mayores y son incapaces de transmitirlo a vosotros?

Poco o nada vale cualquier labor docente si no es respaldada por sus padres. Así pues será inútil que el alumno acuda dos horas por semana a estas clases, si en el resto de la jornada no se le da oportunidad de ejercitarse en esta milenaria lengua. La labor de enseñanza es de los padres, nosotros no hacemos más que seguir su trabajo.

A vosotros os corresponde, pequeños vascos, pechar con la injusticia de muchos mayores para demostrar que con un esfuerzo estáis dispuestos a aprender, conservar y transmitir el vascuence que tanto nos caracteriza.

Eskol-emaillak.

1960

O A R R A

=====

Orain dala ogei ta bost urte besterik es, Elgoibar'ko "Plaza txikian" jolasian ari ziran ia gaste gustiak euskeraz itzegiten zuten. Zoaz orain, eta lenago arkituko dituz bertako aulki pian perretxikuak ume bat euskeraz itzegiten baño.

Ori dala ta astean bi aldiz, eta bakoitzean ordu bete, euskeraz erakusten zaihatzen dira elgoibartar batzuek.

Aien lana errestearren egiña da kuaderno au, eta bertan euzkera garbi garbia ibilli bearrean, elgoibarren egiten dan euzkerea artu degu, bergatik goian esaten dan bezela, gasteak ez dualako ezer ere euzkeraz itz egiten. Usten degu emen jarritako iskuntza entzungo duala etxean noski. Beraz, ez degu nai esan, EISERA edo SUGATZA, bai^{det}rik kasara edo arbola. Ezta ere UNTXA eta AATIA, ^{det}baisik konejua edo patxia.

Orrela oituaz euskeraz, itz egin degala gaztiak bere anai, lagun, nausi eta batez ere "G U R A S O E K I N" auek dakiten euskera ber bera, eta mutil edo neskatx au aundiago danean, izango da nunbait aukera elgoibarko euzkera "zatar" au obeto eta garbiago ikasteko, eurak nai baldi badit

Bitartean gure asmo eta gogoia:

!!!EUZKERAZ ITZEGIN DEZATELA GAZTIAK !!!

Egilleak

Quingia

I.- Esango al diazu mesedez karselia nun daon? galdetzen deu batek.
Ikusten al dozu denda aretan urdai azpiko eder bat?

Bai.

Ba ori lapurtzen badozu, laster erakutziko dizue.

IZTEGIA.

urdai azpiko = jamón
lapurtu = robar.
erakutzi = enseñar

II.- Irakurri altutik ipuintxo au.

III.- Esan buruz, dakizun besela.

IV.- GALDERAK:

Urdai azpikua, nun dik dator?
Zer etxen jako lapurretan eiten dabanari?
Zein erritan dao zure etxia?
Nola deu izena?
Urruti al dao elizatik?
Zenbat minuturen bidia oñez?
Zein kaletan dao zure etxia?
Katurik badaukazue?
Ze ordutan urtetzen deu euzkixak?
Ze ordutan jaikitzen zera?

V.- Eskribitxu amar itz tz daukenak.

Bibujau arraiñ bat.

VI.- Iztegia eta Eginkizunak, euzkerazko gramatika aunditxik, edo bestela euzkerazko ikasgaitik.

ERANZUNAK: IV.- Txarritxik
Karselara eruan.
Elgoibarren
.....

V.- Galtzerdi, gatza, motza, maatza, atzo, giltza, jantzi,
gurutze, itz, mintzatzen, lotzatu, zortzi, etzi,.....

BIGARRENGO ASTIA

ZIRKUAN

I.- Zergatik zaude alako triste?

Elefantia il jaku.

Ainbeste maite zendun?

Es, es, aua enterratzeko zuluak neuk eiz biar dot eta.

II.-

lelengo astian besela.

III.-

IV.-

GALDERAK:

Zer lan egiten ditu amak etxe barruan goizian jaiki eta lelengotik?

Erakutzi zure familia euzkeraz.

Esan asteko egunak.

Esan amar gauza gizonak lepotik gora daukazenak.

V.-

Ondorengo itz onen albuan jarri emia edo bestekoa.

AITA.....ERREGE.....

ANAIA.....OLLARRA.....

OSABA.....LENGUZUA.....

GIZONA.....ADARIXA.....

Dibujau gizonan arpegi bat.

VI.-

Lelengo astian bezela.

ERANTZUNAK: Amaren lanak: Sua eiz, esnia berotzen jarri, sukaldia garbitxu eskobiakiñ, anai txikia jantzi, ari gosaltzen eman, garbitu eta eskolara bialdu, oñetakuak barbitu, oiak eiz, kuartuak jaso, eta abar eta abar,

Alboko itzak: Ama, arreba, izeko, andria, erregiña, ollua, lengusiña eta ardixa.

ERANTZUNAK: IV.- Albeitza, Otzaila, Espaila, Jorrala, Lorellia, Haragarrilla, Ueta, Begonilla, Arguilla, Gorrilla, Anaria eta Abardia. Leungotik. Sei egunetan, lelengo egunak argia, bigarrenian serua irugarrenian, itzak eta mendiak leugarrenian sarkiza, illetargia eta letrak, bigarrenian agardiaz eta arrezak, eta sergarrenian adarrixak eta gizona.

V.- Alperre, barua, esnia, gar, biguna, zatarra, langa, noia, txikia, mota, illua, oñia, esia, esua, esko eta garia.

Errengotarian eziz... ZURRA BARRUTIA

I.- Koadro bateri begira dao Patxi, eta es deu ezer entenditzen, seatik kuadro aretan ez dao eser, zuri zuri dao. Ai zu, esango al diazu zer dan au? Beiak belar jaten, erantzuna. Nun dao ba belarra? Han debe beiak. eta nun daude beiak? Zer uzte dozu, belarrik ez da, beiak or egotia.

II.- Lelengo astian bezela.

III.-

IV.- GALDERAK:
 Esan urteko illak.
 Esan urteko lau sasoiak edo estasiuak.
 Zeiñek egiña da mundua?
 Zenbat egunetan?
 Esan egunero zer eñiñ saban.

V.- Ondorengo itz onen albuan jarri bestekua:

- IV.- LANGILLE.....AUNDIXA.....
- OTZA.....LUZIA.....
- GABA.....ARGIXA.....
- GASTE.....SURIXA.....
- GOGORRA.....GEZURRA.....
- POLITA.....ZABALA.....
- LATZA.....GITXI.....
- LODIXA.....GARRATZA.....

Eta bete beste au:

ERREMENTARIAN ETXIAN.....

VI.- Lelengo astian bezela.

ERANTZUNAK: IV.- Ilbeltza, Otzaila, Epailla, Jorrraila, Loreilla, Garagarrilla, Uzta, Dagonilla, Agorilla, Urrilla, Azarua eta Abendua. Jaungoikuak. Sei egunetan. Lelengo egunian argixa, bigarrenian zerua irugarrenian, itxasuak eta mendixak, laugarrenian euzkixa, illetargixa eta izarrak; bostgarrenian egastixak eta arraiñak, eta seigarrenian animalixak eta gizona.

V.- Alperra, berua, eguna, zar, biguna, zatarra, leuna, meia, txikia, motza, illuna, beltza, egia, eztua, asko eta gezia.

Errementarian etxian.....ZOTZA BURDUNTZI

LAUGARREN ASTIA.-

AL DAN MERKIENA

I.- Gazte bat sartu da otelian bere maletikiñ eta ola dio:

Gabon Jaungoikuak! Arrua bat patatak senbat balio deu?

Ogei errial, esaten diue.

Eta, eper batek? galdetzen deu.

Amar errial, erantzuna.

Orduan jarri eper bat apaltzeko, aitak merkienetik jateko esan dit eta.

IZTEGIA:

Eperra= perdiz
merkia = barato.

II.-

Lelengo astian bezela.

III.-

IV.- GALDERAK:

Zer gustatzen jaszu zuri geiago, eperra edo patatak?
Eper baten pixua zenbat da gitxi gora bera?
Zenbat kilo dia arrua bat?
Esan oteleko ipuiñ au lagun bat isan biarrian asko
isango balia besela.

V.-

Dibujau eper bat.

Eskribitxu iru berba X letriakiñ asten dianak, euzkeraz.

Eskribitxu ondorengo au eta entenditzen eztozun berba bakuitzaren azpizan, jarri arraixa bat.

ABERATZ ZEKENA:

Zan, -dio Jesusek- gizon aberatz bat, dotore jantzi eta egunero bankete aundixak eiten zituana. Bere etxeko ate onduan eskale bat arkitzen zan, Lázaro, zauriz beterik, bere gosia ase naian, mai gaiñetik jausten sian ogi apurren eske, eta iñok es siosen ematen. Txakurrak bere sauriak missten sauden.

Il san gizarajoa, eta aingeruak eruan seben Abraanen ondora. Il zan baita ere aberatza, eta inpernura erori zan.

Andik ikusterakuan Lázaro beartzua, ola dio: Abraan, bialdu isu Lázaro neregana, bere atzapar muturra ur tanta baten busti eta nere mingaña igurtzera, garretan kixkaldu biar dot eta.

Baña Abraanek esaten dio: Seme, gogoratu saitez zure bisian nai sendun dana eukiarren es sendula mesederik egiñ. Aura bukatu san Zu naigabez, eta Lázaro zorientzu.

VI.- Lelengo astian besela.

ERANTZUNAK: IV.- Eperran pixua liberdi inguru.

Amabi terdi

Ara ipuiña: Gazte batzuek sartu dia otelera euren maletekiñ eta ola diue: Gabon Jaungoikuak! Arrua bat patatak senbat balio deu? Ogei errial esaten diue. Eta, eper batek? galdetzen debe. Amar arrialerantzuna. Orduan jarri eper bana apaltzeko, aitak merkienetik jateko esan digu ta.

V.- Ximela, xurra, xamurra, xagua.....

I.- Xabiartxoren aitak okaran bat lau zati egiten deu,, pusketa bat emanaz amari, beste bat Xabiartxori, baita ere Iziartxori, laugarren zatia beretzat artuaz.

Ser gelditzen da?

IZTEGIA:

Okarana = ciruela

II.-

lelengo astian besela

III.-

IV.-

GALDERAK:

Esan amar abere edo animalixen izenak

Esan amar txorienak.

Zer da

Ikusten ez dabana?

Entzuten ez dabana?

Itzegiten ez dabana?

Osasuna ez daukana?

Diru asko daukana?

V.-

Begira emen amar itz erderaz:

Tizón, fuego, llama, puchero, gancho, humo, luz, cocina, leña, carbón.

Oiñ eskribitxu albuan bakoitzari bere izena, ondoren:

SUA.....GARRA.....

SUBURDIN.....KE.....

EGURRA.....ARGIA.....

LAPIKO.....IKATZI.....

SUKALDE.....ILINTXA.....

Dibujau okaran arbola bat.

VI.- , Lelengo astian besela.

ERANTZUNAK: I.- Zer gelditzen da? AZURRA

IV.-

Astua, aiserixa, otzua, artza, txakurra, sesena, saldixa, tximiñua, txarrixa, bazurdia, ardixa.....

Eperra, ollagorra, gardantxillua, txantxangorrixa, sosua, birigarrua, txepetxa, burubeltza, okilla, egaberia, txuarria, ernadak, tariña.....

Itxua, gorra, mutua, gaixua, ume-surtza, aberatza.

fuego	llama
gancho	humo
leña	luz
puchero	carbón
cocina	tizón

SEIGARREN ASTIA

ERDIBANA

I.-

Xabiertxori ola dio bere amak intxor batzuk emanaz:

Aibe Xabiertxo, eta zure arreba Iziartxokiñ kristau bidez erdibanatu eisuz.

Zer da kristau bidez erdibanatzia? Galdetzen dio Xabiertxok.

Ara, intxor lodi, aundi edo edarrenak bestiari ematia.

Orduan, ama, naiago dot intxorrak Iziartxori ematia, arek neri erdixak eman deiasen kristau bidez.

IZTEGIA:

Erdibanatu = a medias

II.-

Lelengo astian besela.

III.-

IV.-

GALDERAK:

- Zer iristen diozu Xabiertxon urte-eriari?
- Zer merezi saban lotzagabe-keriagatik?
- Zure gurasuak muntarrak dia?
- Zure aitak sertan lan egiten deu?
- Eta, zuk, aundia seranian, sertan lan eingo zu?

Kantau abesti edo kantu bat.

V.-

Irugarren astian ikasi sendun euskeras nola Jaungoikuak sei egunetan egin zabala mundua. Eskribitxu oiñ sei eguneko aura, buruz, illaran, olaxe: Lelenguan.....
 Bigarrenian.....
 eta abar.....

VI.-

Lelengo astian besela.

ERANTZUNAK: IV.- Bere arreba ez dabala asko maitxe, eta batzuetan artzia tokatzen dala eta urrenguan ematia, eta ez beti norberatzat dana.

Intxor bat bera ere ez ematia.

V.- Begiratu irugarren astekoari.

Eta beste beste sui:

ERANTZUNAK:

VI.-

Lelengo astian besela

ERANTZUNAK:

- V.- mallukizak sagarrak
- Kelak inarrrak
- okaranak urrak
- gurutzeunak nestas
- ardainak pikusk

Kereillian, guregervillian, Urtan, Dagonillian, Dagoillian
 eta Agorrillian, Sagarrak ere Dagonillian eta Agorrillian,
 Agorrillian eta Urtillian, Urrak, berriz, Urtillian bera
 izenak ezten dabala, Agorrillian eta Urtillian,
 pikusk ere Agorrillian eta Urtillian.

ZAZPIGARREN ASTIA

BETAURREKOAK

I.- Aisu, Patxi, belarri bat mostuko balisue, ser gertatuko jatzun?
Ba oso gaizki entzungo nabala.

Eta bixak ebaki eskero?

Orduan enuke ikusiko.

Nola laike ori?

Antiojorik esingo nabalako eruan.

IZTEGIA:

Betaurrekoak = antiojuak
Gertatu = pasau (ocurrir)

II.- Lelengo astian besela.

III.-

IV.- GALDERAK:

Ia esan se ordutan jartzten seraten maiian baskaltzeko.
Zenbat lagun jartzten serate maiian?
Sein jartzten da sure eskerrian?
Eta sure eskuman?
Aita, nun jartzten da?
Zer jaten dosue geienetan?

V.- Begira emen amar itz euzkeraz:
Intxorrak, maatza, mallukixak, urrak, keixak, pikuak, sagar,
madari, okaran, gurutzeuna.

Oiñ eskribitxu albuian bakuitzari bere izena, ondoren:

- FRESAS.....MANZANAS.....
- CEREZAS.....NUECES.....
- CI RUELAS.....AVELLANAS.....
- ABRIDEROS.....UVA.....
- PERAS.....HIGOS.....

Esan zeñ illetan batzen dian bakuitza.

Eta bete beste au:

TXAKUR MEIARI.....

VI.- Lelengo astian besela

ERANTZUNAK: V.- mallukixak sagarrak
 keixak intxorrak
 okaranak urrak
 gurutzeunak maatza
 madarixak pikuak

Loreillan, Garagarrillan, Uztan, Dagonillan, Dagonillan eta Agorrillan, Sagarrak ere Dagonillan eta Agorrillan, Agorrillan eta Urrillan, Urrak, berriz, Urrillan bere izenak esaten daban besela, Agorrillan eta Urrillan, pikuak ere Agorrillan eta Urrillan.

Txakur meiari.....ARKUKUSUA UGARI

ZORTZIGARREN ASTIA

ASMAU ESINDA

- I.- Egun on Kresensio, ser daruasu pakete orretan?
Ara, igatzen badozu, bat emango dizut nere osasunes erretzeko.
- II.- Lelengo astian besela.
- III.-
- IV.- GALDERAK:
Zer saruan Kresensiok paketian igarri al dosu?
Esan ega eitxen deben bost mamorro:
Esan bost kolore.
Irakurri Xabiartxoren 124 ojan "Arranoa eta Aiserixa"
Esan ipuñ^{al} dosun besela.
- V.- Dibujau mixilikota bat
Eskribitxu euskal-erriko amar erriren izenak.
- VI.- Lelengo astian besela.

ERANTZUNAK: Puru kaja baten, puruak.
IV.- erlia, mixilikotia, euli, sitza, eltxo.
Gorri, ori, urdiñ, beltza, surixa.

V.- Deba, ^{Sorabuz}Plaentzia, Arrasate, Iruña, Donostia, Bayona,
Donibane-Lauzune, Ga₂zteiz, Gernika, Markiña, Ordizia,
Errenteri, Asteasu, Tolosa, Lekeitio.....

Luzande - Sorabane - Garai

VI.- Lelengo astian besela.

ERANTZUNAK: IV.- Bost, arria, adarretai, agata-amar, berroget, larogel,
larugeta-amarretai, arria-amar, berroanda-larogeta-amar-
sortai, millibedratzarau-berroget,
Mingela, gibata, biotza, garuak, amarrak, odola, esalak.

V.- kikiarra, bitzarria, subia.
Arri, oileako, txarri, olio, aiseri, artaa, txala,
basardia, otata, agasti.

BEDERATZIGARREN ASTIA

TRENIAN

I.- Badixes trenian jaun errespetagarri bat eta mutiko oker bat, au dana mokos beteta.

Jaunak: Mutil, ez al daukak musu-sapirik?

Mutikoak: Bai, baña eztot prestatzen.

IZTEGIA:

Errespetagarri= de respeto
mutiko = mutil gaste
musu-zapi = pañuelua

II.-

Lelengo astian besela.

III.-

IV.-

GALDERAK:

Esan Agur Maria euskeras
Esan euskeraz numero onek:
5 - 11 - 19 - 30 - 40 - 80 - 99 - 114 - 298 - 1.960.
Esan gizonaren gorputz barruko bost gauza.

V.-

Eskribitxu lurrian sulua eñ da bisi isaten dian iru animalia:
Begira emen amar animaliren izenak euskeraz:
Artza, basurde, otzo, aiseri, ardi, egasti, ollasko, ollo,
txala eta txarrixa.

Oiñ, eskribitxu albuan bakoitzari berena izena, ondoren.

OVEJA.....OSO.....

POLLO.....TERNERA.....

CERDO.....JABALI.....

GALLINA.....LOBO.....

ZORRA.....AVE.....

VI.-

Lelengo astian besela.

ERANTZUNAK:IV.- Bost, amaika, emeretzi, ogeta-amar, berrogei, larogei,
larogeta-emeritzi, eunda-amalau, berreunda-larogetaeme-
sortzi, millabedratzireun-tairurogei.
Mingaña, gibela, biotza, garunak, azurrak, odola, estiak.

V.- kilkirra, txitxaria, subia.
Ardi, ollasko, txarri, ollo, aiseri, artza, txala,
basardia, otzua, egasti.

I.- Aise bolara batek eruaten dio txapela gizon bati. Onek ez deu ondo ikusten, baso ipurdi tamañoko kristal lodiko antiojuak daukas, eta ola gausa illun bat ikusterakuan, asten da aren ondoren arrapau naixan, baña ixa elduan daonian gauza beltz onek berriz ere iges eiten dio.

Olako baten emakume batek esaten dio:

Ai zu, ia lagatzen dozun pakian mesedez gure ollo beltza.

II.- Lelengo astian besela.

III.-

IV.- GALDERAK:

Zenbat auso errik inguratzen debe Elgoibar eta nola dauke isena?

Zeiñ eskolatara juaten zera?

Nola deu izena suen maixu, irakasle edo eskol-emailleak?

Beste eskolarik bai al da?

Zenbat eliza daude zure errixan? Esan isenak.

Bai al dao pelota plazarik? Zenbat?

Zeiñ aldetara dauka pareta?

Zeiñ dia oiñ bi pelotari onenak?

Bai al dao ibairik zure errixan? esan bere izena.

Lengo zarretatik, seiñ sian bi pelotari onenak?

V.- Irakurri Xabiertxon liburutik 43 garren ojan dauan "Txakurra eta aragi puska"

VI.- Lelengo astian besela.

ERANTZUNAK: IV.- Bostek. Eibar, Plaentxia, Azkoitxi, Alzola eta Markiña. Kolejiara, Ospitxalera, Erriko-eskolara, Partikularrera, Mekanikara,

Ermano Juan Antonio.....Don Alberto.....

Bai

Erri barruan iru, eta baserrietan edo ballietan beste bost: Lelenguak, San Bartolomé edo Parrokixia, Ospitxalekua eta Santa Klara edo Monjena. Barrixuetakuak

berriz, San Antolin, San Roke, San Migel, San Pedro eta San Lorentzokua.

Bai, bat.

Eskerrera.

Arriola laugerrena eta.....

Bai, isena deu Deba.

Zabala eta Artazo.

TAKILLAN

I.- Emakume bat eltzen da estasioko takillara, billete eske. Norako? galdetzen dio ango gizonak. Ardura al dizu zuri? dio emakumeak. Denbota galtzeko gogorik ez daukat, -gizonak zorrotz- Tira ba, Panplonara nixe, conprome al zera? Tori billetia, larogeta bost peseta dia. Ordaintzen deu emakumiak eta alde etxerakuan: Nai nuke ikusi se arpei jartzzen daban gizon sitxal orrek konturatzen danian engañau ein dotela, seatik ni, Debara besterik es nixe, alaba ikustera.

IZTEGIA.

Tori= aibe (Voila frantzesez besela) ordaindu = pagau emakume = andrazko bat.

II.- Lelengo astian besela.

III.-

IV.- GALDERAK:

Zenbat duro dia billetian balixua? Zenbat kilometro inguru ote dia Panplonara? Eta, Debara? Zure erriko kale edo plazan bai al dao arbolarik? Esan zeñ lekutan. Bai al da merkaturik? Noiz eta nun? Izaten al zera merkatuari begira? Zer ikusten dozu? Zenbat jente bisi dia sure errian? Erriko asko al dao kanpuan, soldau, lanian, ikasten, edo Ameriketan? Ala, kanpokuak geixao sure errian?

V.- Bete ondorengo au:

GABEKO LANAK.....

Eskribitxu senbat abade dauden sure errian eta senbat mediku Ondoren euren izenak.

Irakurri Xabiartxoren 69 garren ojan "IGARI EGITE"

VI.- Lelengo astian besela.

ERANTZUNAK: IV.- Emesaspi.- Eun da berrogeta-amar inguru.- Amairu. Bai, plaza txikixan, plaza aundixan, Alkortaneko jardiñian, Zelandiñeko ortuan..... Illan askengo sapatuetan eta asterokua euenetan. Lelengua plaza txikixan eta asterokua berdura plaza edo azokan. Txalak, txarri txikixak, beiak, eta txarlatana. Asokan berriz, bakoitza bere sasoko frutia, egastixak, piparrak, asa-buru, koliflora, porruak, konejuak, arrautzak, gastaiak eta abar..... amaika milla inguru. Oso gitxi: Soldau berrogei inguru, lanian amar en bat, ikasten ogei edo ogeta-amar inguru, eta Ameriketan auskalo. Kanpokuak, gure inguruan eltxuak beste.

Gabeko lanak..... EGUNEKO LOTZA Bestaldian jarritzen deu..././.

Parrokixan zortzi apaiz:

Dn. José, Dn. Antonio, Dn. José Ignacio Batiz, Dn. Severiano, Dn. José
Dn. Juan José, Dn. José Luis Belloso, eta Dn. Miguel.

TARTUAK

Lau, eta bi lagatakuak:

Dn. Ignacio Arrúe, Dn. Epi, Dn. José, Dn. Pepe,

Dn. Antonio eta Dn. Tomás.

I.

Beste bat etzen da esateko...
Norako? Galduen die ardo...
Aldurik al diru zuri? die emakumeak.
Beste batzuk gogorik ez daukat, -...
Tira da, Pampionari nixe, conprome al zara?
Tort dillela, izozte post peeta die.
Ordaintzen du emakumeak eta alda etxerik:
Nai naxe ikusi se erpel jarzen dagan altxal orrik
konturitzen darian engean ein dotela, seatiñ ni, Debera
bestetik se nixe, alda izatez.

II. GALDERAK

Tort = alde (Volla frantzeser besela)
ordaintze = pagatu
emakume = emakume bat.

II.

Belango satian besela.

III.

IV. GALDERAK

Zerbat gure dia dillela pelixuz?
Zerbat kilometro inguru ote dia Pampionari?
Eta, Debera?
Zure erriko kale edo plaza bat al da erdiak?
Kasa zein leku?
Bat al da merkatarik?
Noiz eta nuz?
Izaten al zara merkatarik bester?
Zer izaten duzu?
Zerbat jente die al zara erri?
Erriko sako al duo kanpuz, soldan, lanian, ikasten,
edo Ameriketaz?
Ala, kanpuzak geixoz zara erri?

IV.

V. Bate ondorenko zu:

GABEKO LANAK

Beste batzuk gendat gende duden erri erri eta zerbat mediana
Ondoren erri izanek.

Izaten izanek "GABEKO LANAK"

VI. Belango satian besela.

VI.

ERANTZUNAK: IV. - Erreaso...
Bat, plaza txikiak, plaza handiak, Alkorteneko jar-
dian, belandienko ortuz...
Lila sakan gozatueta eta satorikua enentzen.
Belango plaza txikiak eta satorikua berri plaza
edo suokan.
Txelak, txerri txikiak, belak, eta txerriak.
Asoan berri, berkitas bere asoko luti, egatik,
gipirik, sas-bur, kolitor, gorzak, konejak,
erretzak, gataiek eta sber...
amarka mila inguru.
Oso gixi: Soldan berrogei inguru, lantzen emar en bat,
ikusten ogei edo ogeta-emar inguru, eta Ameriketaz su-
kalo.
Kanpuzak, zure inguruen. Etxerik beste.
Gabeke lanak...
Bestelatan jarritan den...

AMABIGARREN ASTIAN

TXINDURRIAK

I.- Abioian lelengo bidar jartzen dan gizon baten onduan, exeri da beste bat, au, sarritan ibilitakua.

Lendabiziko arek, kristaletik arpeirik kendu ere ein bae, ola dio albokuari:

Beitxu izu lurrian dixesen gizon txiki arek, txindurriak dirudixe.

Estaukasu okerrik, txindurriak dia, -erantzuten dio bestiak- oindik es gera egetan asi, lurrian geldi gaude.

IZTEGIA:

exeri = jarri

zarritan = askotan

lendabizi, = lelunga edo lelengo bidarrez.

II.- lelengo astian besela.

III.-

IV.- GALDERAK:

Munduak senbat sati edo parte ditxu?

Gizon beltzak nun zortuak dia?

Zeiñ san munduari lelengo bueltia eman sion gizona?

Zeiñ erritxakua san?

Euskal erria munduko seiñ partetan dao?

Euskal erri ondoko itxasuan izena?

Esan Elgoibarko bost mendi izen.

Laugarren astian ikasi gendun ba ipuiñ bat, otelera jun sala merkienetik jatera ta. Ia esan ipuiñ aura.

V.- Irakurri Xabiertxoren 97 garren ojan daon "Belea eta sugea"

Dibujau abioi bat.

VI.- Lelengo astian besela.

ERANTZUNAK:

Bost.- Aprikatik.- Elkano.- Getarixakua.- European.- Kantabriko.- Moru, Kalamua, Irukurutzeta, Morkaiku, Pao bedeinkatua, Ekaitz, Urnabitza.....

Begiratu laugarren astian.

I.- Anakleto katarro aundixakiñ dao, medikuana jun nai ezdabala. Bere lagunak esaten diue mediku famau batengana guateko. Au entzunaz, galdetzen deu, zenbatian ai da? Eun peseta lelengo bisitxia, beste ondorengiak amar duro. Ondo da, edarki engañau kot nik medikua. Badixe medikuana eta lotzariñ bae sakatzen dio gezurra: Emen ni berriz ere, Jaun medikua, zure aspaldiko esauna. Medikiak ondo errekonozitzen deu gaixua, eta aren eskutik artzen deu amar durokua eta gero, irriparrez españetan: Esan bezela, ezagun maitia, sure gaixua ain batian dao, artuko dituzu lengo erremedio eurak.

IZTEGIA:

Irriparrez = barrez-barrez, sonriente
ain batian = itxura-samarrian edo ixa len vesela.

II.- lelengo astian besela.

III.-

IV.- **GALDERAK:**

Oraiñ, aitak edo maixuak galdetu nola dauken izena burutik asi eta beruz gizonaren gauzak, au da, atzaparrakiñ erakutzi; batian burua, urrengo lepua, gero begixak, eta ola amar gauza, mutil koskor edo ikasliak esan deixan isenak euskeraz, erderas eser galdetu bae.

Buruko miñik isaten al dozu?
Geixao iñungo miñik euki dozu?
Beñiere egon zera gaixorik?
Ze gaixo euki dozu?
Agiñeko miñik bai?
Beñiere jun zera dentistiana?
Esan bildurrik euki sendun eta berriz jungo siñake ala Medikuana jun da saude? ez.
Eta medikua bera etorri al da zureana etxera beñiere?
Zer zuzukazun ba?
eta, indiziorik jarri dizue beñiere?

V.- Eskribitxu ondorengo au eta entenditzen estozun berba bakoi-tzaren azpizan jarri arraixa bat.

Arbolak loratu dianerako, txoriak egiñ debe beren abia, eta mallukixak eldu orduko, txorikumak asi ere bai lumatzen. Keixak datosenian berriz, birigarrua kantari. Udia eldu da, eta gariak eldu orduko, pauzuak badatoz, eta kazarixak asaldue ere bai arek arrapatzeko. Uda-askenian berriz, erbi, txantxangorri, soso, eper, galeper, ollagor eta abar arrapatzekogertu dia.

VI.- Lelengo astian besela.

ERANTZUNAK: IV.- Burua, begixak, lepua, illia, aua, muzua, españak, kokota, okotza, agiñak, ortzak, belarrixak, paparra, bizkarra, esku, gerri, atzapar, beso, ukabilla.....

Tripako-miñak, katarrua, buruko-miña, gibela aunditxuta, anjinak, granuak, gripia, eztula, enpatxua.....

AMALAU GARREN ASTIA

SENDAGILLEAREN ETXIAN

I.- Medikuak surrian daukan gizonari:

Nere uztez len bait len operau biar dozu, seatik sure gaixua ardura aundikua da.

Ez orixe, naiago nuke ill operau baño.

Ez saitzkez estutu gizona, bata, bestiaren ondoren isango su ta.

IZTEGIA:

Sendagille = medikua
len bait len = cuanto antes
gaitza = enfermedad.

II.-

Lelengo astian besela.

III.-

IV.-

GELDERAK:

Jesukristo nun jaió san?
Eta nun il zan? Zenbat urtekiñ?
Nola eta seintzuk il seben?
Zeñen erdian il zan?
Zer esan sion onetako bati?
Zenbat garren egunera piztu zan?

V.-

Eskribitxu amar gauza gizonak beres eukitzen ditzuanak:

Eskribitxu erdezaz ondoren euskeraz jartzen dian itz auek.

GURASDAK.....AITA.....

AMA.....AITXITXA.....

AMAMA.....ILLOBA.....

OSABA.....ISEKO.....

LENGUSUA.....LENGUSINA.....

SEME.....ALABA.....

ANAI.....ARREBAL.....AIZPA.....

VI.-

Lelengo astian besela.

ERANTZUNAK: IV.- Bele'en.- Jerusalem'en.- ogeta-amairu urtekiñ.
Gurutzian judiuak. Bi lapurren erdian.
Gaur bertan isango zera nerekiñ zeruan..
Irugarrenian.

V.- Askuria, loguria, nekia, barreguria, gosia, egarri,
sotiña, miñ, bildurra, estuesuna, ikara, posa.....

PADRES; MADRE; ABUELA; TIO; PRIMO; HIJO; HERMANO;
HERMANA cuando lo es de varón; PADRE; ABUELO; SOBRINO;
TIA; PRIMA; HIJA; HERMANA, cuando se trata de otra mujer

AMABOSGARREN ASTIA

DENDAN

I.- Ximon, etxetik eskolarutz urten dosunian, boltzikuan ogei gasta-
ña erre saukasusen, eta ona etortzerako ogeirak galdu jatzus.
Zer gelditzen jatzu poltzikuan?
ZULO aundi bat.

II.- lelengo astian besela.

III.-

IV.- GALDERAK:
Esan iru animala adarrak daukesenak

Oiñ esan euri arratzalde bat nola sortzen dan, alegia,
nola illun~~du~~ illun jartzan ~~tan~~ daban lelengo, tximist, trunboi,
ondorengo zaparrada, nola eskolan, edo etxian momento aretan
argixa pistu biar izaten dan illun daolako, poz edo bildurra
ser ematen dizun eta abar eta abar.

V.- Ondorengo onetan utzik daudenak bete:

Polsilloko kutxillo txiki batekiñ jolasian nabillela, atzaparrian
----- bat eiñ naban, eta -----askok urten sian.
Es nitzan bildurtu, musu-sapiarekin lotu eta jun nitzan amarengana
Onek-----sian ur epelakiñ, eta gero bear besela-----
benda garbi batekiñ. -----pizkat eukiarren ondo lo eiñ dot.
Dana dala, esto~~k~~-----eiñ.

- GARBITU.....limpiar
- ODOL.....sangre
- EBAKI..... cortar o cortada
- MIÑ dolor
- NEGAR..... llorar
- LOTU..... atar

VI.- Lenengo astian besela.

ERANTZUNAK: IV.- Sesena, adarixa, akerra.
Arratzaldeko laurak dia, irakurtzen ai ^{gera} n~~ere~~ eskolan
eta bat batian tximista bat sortu ~~da~~, ola konturatu
naiz ni beintzat, eta beriala trunboi aundi saratozo
bat, bildurra ematekua. Danok bata bestiari begira gel-
ditxu gera, eta ondoren kanpora begira. Maixuak eman
dio argixari, seatik eser ~~ezda~~ ikusten da, baña segi-
txuan junda argixa ere. Derrepente asi da euri zaparrada
gogor bat, aisiak kristalen kontra indar aundixakiñ
jotendabala. Danok kixkurtu eta eskuak sartu istar artian
eta olako otz moduko bat sentitzen deula, poz pixkak
emanten deu. Tximistarik esta ikusten, baña trunboi
saratia bai ondik. Ortan segi etxen deu eurixak. -----

Etorri da argixa, eta atzera irakurtzen segidu biar, baña
noizik beifñ, beintzen dot kanpora. Eurixak galdu deu bere
indar guztia. Jaiki nere lekutik eta papel zar bat ka-
joira botatzeko asman jun naiz ikustearren atai edo
patixo aldian ser dagon. Ura marra marra dator, indar
askokiñ bidian ziar. Anka marka guztiak borrau ditxu,
lur pilla eta bustiñ tontorrak daude bastarrian.
Atertu deu.

Bestaldian segitzen deu./././.

V.- Polsiloko kutxillo txiki batekin jolasian nabillela, atzaparrian EBAKI bat eñ naban, eta ODOL askok urten sian. Es nitzan bildurtu, musu sapiarekin lotu eta jun nintzan amarengana. Onek garbitu zian ur epelakin, eta gero bear besela LOTU benda garbi batekin. MIN pixkat eukiarren ondo lo eñ dot. Dana dala estot

NEGAR Eñ.
 eta gero besela LOTU benda garbi batekin. MIN pixkat eukiarren ondo lo eñ dot. Dana dala estot

II.-
III.-
IV.-

Basen liru animalia atzerak daukenezak
 Galduek:
 Oñ ean euri arretalde bat nola sortzen dan, eleria, nola lilan lilan jartzen ean daban leengo, tximista, tindoi, ondorengo zaparada, nola eskolan, edo etxian momentu arretan argixa giatu daban lilan dabilako, poz edo bildurra zer ematen daban eta abar eta abar.

V.-

Ungorengo onetan utzik daukenezak bete:
 Polsiloko kutxillo txiki batekin jolasian nabillela, atzaparrian bat eñ naban, eta askok urten sian.
 Ba nitzan bildurtu, musu-sapiarekin lotu eta jun nintzan amarengana.
 Onek garbitu zian ur epelakin, eta gero bear besela.
 Benda garbi batekin.
 Ondo lo eñ dot.
 Dana dala, estot.

LOTU atx
 NEGAR litor
 MIN dolor
 EBAKI corpar e corrada
 ODOL sangre
 GARBITU limpiar

VI.-

BRANTZURAK: IV.-
 Esana, argixa, akerris.
 Arretaldeko lurren dia, irakurtzen si nola eskolan eta bat beltan tximista bat sortu dan, oñ konturatu dala ni beintzet, eta berala tindoi sudi arretoso bat, bildurra ematekoa. Danok bata besterik beira egi- bitxu gero, eta ondoren kanpora begira.
 Minak eman dio argixari, bestik euri etan iratzen da, dala begi- txuan janda argixa ere. Berrengate sai da euri zaparada jogan bat, aialak kiztalen kontre lator sudiakikin jotengabe. Danok kixkurin eta sakurk euri lator arrian eta olako eta moduko bat sentitzen dala, poz pikak emanen dan. Tximistak eta ikusten, dala tindoi saratit bai onlik. Oñtan seki etxen dan sudiak.
 Etort da argixa, eta atzeri irakurtzen sekiu dier, dala notik bein, beintzen dot kanpora. Danok galdu dan bere indar guttia. Jaiki nere lekuik eta pabel zar bat le- joire botateko samua, jun nize ikustean eta eñ edo patxo aldan ser begon. Ura maris maris dator, indar sakekin bidien aiar. Anka maris gutiak borren bitxu, lur gila eta bestik tonotrek dade bararrian.
 Atertu den.
 Heataldian argitza den.

AMASEIGARREN ASTIA

ESKALE BAT

I.- Pellori ingurura etortzen jako eskale bat, lomsma eske, eta eser eman bae, ola dio asarre:

! Jun saitze seure errira eske!

Nola dakizu ba ni es naisela emengua?

Ba, su emengua basiña, geixegi jakiñgo senduke seken bat naise-la eta eser estotela ematen es beartzueri eta es beste iñori.

ITZEGIA:

ingurura = alrededor o cercanías

eskale = pedigueño

seken = tacaño, avariento, mezquino

beartzua = necesitado.

II.- lelengo astian besela

III.-

IV.- **GALDERAK:**

Esan eguneko bi jatordu

Esan goiseko jatordu izena!

Goisian jaikitzerakuan esaten da egunon, eta,

arratzaldian? eta gabian?

Esan Gipuzkoako erri aundiena sein dan.

Plaiarik bai al dao.

Beñere egon sera erri orretan.

Zer guztan jatzun geixen erri orretan an egon basera?

Bilbaq zein probintziakua da.

Eta egon zera beñere Bilbeon?

Nola jun siñan trenian edo autuan.

Esan nolako biajia ein sendun, sein sendun lagun,

se ikusi sendun, tranbiarik edo trolebusik sauan,

barkorik, nolako dendak, jende asko edo es, eta,

erderas edo euskeraz eitxen seben ango jendiak?

Eta suk seure lagunakiñ?

V.- Ara emen amar itz erderaz, eta ondoren jarri bakoitzari tokatzen jakona euzkeraz.

Niebla, rocío, nube, escarcha, bruma, gollovizna, vaho, gota, nieve, granizo,

EDURRA

.....TANTA.....

LU RRUNA.....LANBHUZ.....

SI RIMI RI.....INTZA.....

ZURDIA.....LANO.....

BELANO.....TINGOR.....

Dibujau erlojo biribill bat.

VI.- Lelengo astian besela.

WRANTZONAK: IV.- Baskaldu eta apaldu.

Gosaldu

Arratzaldeon

Gabon

Donostia.

Bai

Bai

Gausa asko, baiña geixen geixen, itxasua balkoi moduko leku batetik ikustia.

Bizkaikua. Bai, Trenian.

Gitxi gora bera olaxe esan Bilbako biagia:

Aistuta nao baiña amakiñ jun nitzan. Tunelak etortzen zianian asperu etxen nitzan baiña bestela ondo. Bilbora allagau besterik es sartu giñan autobus aundi baten. Amak esan sian trolebusa sala aura. Andik ikusi nitxuan denda aundixak. Denda bat gure etxe gustia baño aundixaua san, iru pixu saukasen, eta saltzen sitxuen jostalluak, telak, karameluak, txorixuak, eskolarako kuaderno eta lapitzak, eta dana gañera norbera jun ta artu besterik es, dendarixak emateko saiñ egon biarrrian Patxika Munaundiñian edo beste edoseiñ dendatan besela. Barkorik enaban ikusi, berandutu eiñ jakulako, baiña amak esan sian egoten siala eta urrengo baten erakutsiko siala. Dan danak erderas etxen seben, baiña len esandako denda aundi orretan ikusi naban andra bat buruko pañueluakiñ euskeras etxen siola beste neska bateri, nik gitxi entendidu naban euskera aura, baiña amak esan sian bizkaiko euskera sala eta aundixaua naisenian dana entendiduko tela oiñ arte besela beti euskeraz berba etxen bot. Nik esetara ere esiñ dot eiñ amakiñ erderas. Estitx lagatzen eta neuri ere estitx urtetzen.

NIEVE; VAHO; LLOVIZNA; ESCARCHA; NIEBLA; GOTA; BRUMA; ROCIO; NUBE; GRANIZO.

BEZAKOAN: IV. -- Bezekoan eta gora
Gosian
Arretan
Garon
Donostia.
bai
bai

I.- Gizon seken bat eguardi baten goses beterik ostatu batera iritxi san.

Zenbat balio deu kaskaixak? galdetzen deu.

Iru peseta.

Eta, aparixak?

Sei errial.

Orduan ekarri beriala apari bat.

IZTEGIA:

- seken = tacaño
- eguardi = mediodía
- ostatu = casa huéspedes
- iritxi = llegar
- beriala = cuanto antes.

II.- lelengo astian besela.

III.-

IV.- GALDERAK:

- Ze ordu da?
- Goizetik edo arratzaldetik gaude oñ?
- Se egun da gaur?
- Se ill eta se urte?
- Noiz asten dia egunak mosten?
- Zer dator neguaren ondoren?
- Udan gabar luziago edo motzago dia neguan baño?
- Gabonak noiz dia? eta, San Bartolomiak?

V.- Eskribitxu edo bete utzik daudenak ondoren:

-----jarri deu ate berri bat gure etxian. Xabiertxon
 etxeke sukaldia suritxu deu-----Pelota toki edo
 frontoia isten daude -----oma aundi bat eiñaz.
 -----dator gurera alkandorak jostera.

- Albañil.....Ieltzerua
- Costurera.....Jostun
- Cantero.....Argiña
- Carpintero.....Arotza

Eskribitxu udan ser eitxen dozun esanas nola eskolaik es daon, igarira juten seran, sagarrak jatera eta nora, komendiaterik etortzen dan, eta abar eta abar.

VI.- Lelengo astian besela

ERANTZUNAK: IV.- Gabonak inguruan motzenak.
 San Bartolomiak esker^o asten dia egunak mosten.
 Udaberrixa.
 Motzao.
 Abenduaren ogetalauan.
 Dagonillaren ogetalauan.

Arotzak, ieltzeruak, argiñak, jostuna.
Bestaldian segitzen deu.//.

OSTEA KANTZEN

Uda arratzaldeko au ola esan laike:

Goizian jaikitzen naiz bestetan baño ordu erdi beranguago, au da bedratziretan. Aman esaten ditx, obe litzakela zortzi terdietan jaiki eta bedratziretako mesetara juatia, baño beti berandu ibiltzen naiz. Plaza txikira jun da an egoten dia geixenian nere lagunak, eta sarritan juten gera San Roke aldera. Lenguan Azkuben gari jota zauden, eta an egon giñan goiz gustian. Etxerakuan sagar batzuk ikusi gendun bai, baño ondik eldu bae. Okaranak sauden edarrak baño basarri ondo onduan, eta es giñan atrebidu juaten.

Arratzaldetan juten gera geixenian Alkortaneko kanalera, igarixan etxeke asmuetan baño belauneko galantak artu bakarrik eta ekul onduan ere bai. Gero gose galantakia meriendau, eta illuntzian plaza aundixan egoten gera, elizpitan. Gabian lotara juten naiz, estot urtetzen eser ere, naiz ta komediantiak etorri, eta sarata galanta atara arren, ala ta gustis ere lo bado eiten dot.

II
III
IV

V. --
Bakartxun edo bete utalik daudenak ondoren:
Gaitetik edo arratzaldetik gande on?
Se egun da gaur?
Se ill eta se urte?
Noiz esaten dia egunak moztan?
Zer dator negarari ondoren?
Udan gaur luzeago edo motzago dia negarri baño?
Gehonak noiz dia? eta, San Bartolomak?

etxeke aurak dia sarriztu den
frontoia isten dade
bator gurera alkanbora joatera.

IV --
Albailia
Gozturera
Gantero
Gepintero

IV. --
BARTOLOMAK : IV. --
Gehonak inguruen moztanak.
San Bartolomak eskero saten dia egunak moztan.
Udaberria.
Mozto.
Aberriaren gaitalana.
Bagonillaren gaitalana.

Arrotak, laltzaruk, argiak, joztana.
Bastaldian segitzen den.

I.- Pellok deitzen deu etxe bateko zazpigarren pixuan, neskame batek atia irikitzen dio, eta esertarako astirik bae etxe barrura sartu eta an dauan gizonari ola dio:
Jauna, es nao ondo, sabelian miñ daukat.
Antiojuak jarri isuz.
Tripan miñ eta antiojuak jarri? Zertako baña?
Medikua bostgarren pixuan bisi dalako. Ni, abogaua naiz.

IZTEGIA:

neskamia = criada.
deitu = diar eiñ
astixa = denboria
sabela = tripa

II.- Lelengo astian besela

III.-

IV.- GALDERAK:

Esan Jesukristok ura arda biurtu sabaneko milagro aura, Kana'ko esteixetan.

V.- Eskribitxu amar berba tx daukenak.

Bete ondorengo au:

EGARRI DAUANANTZAT.....

Eskribitxu jun dan egueneko arratzaldian seiñekiñ ibili siñan eta ser eiñ senduen.

VI.- Lelengo astian besela.

ERANTZUNAK: IV.- Ezkontzako esteixetan saudela, ardaa gastau sala esaten etorri sian morroiak, eta Maria, Ama Birjiñak, dio. Soaste nere Semian gana, eta arek esandakua eiñ. Onek, eskatu sitxuan berrogei kañtara ures beteta, eta ekarri situenian, bedeinkatuaz, artu eman saban probatzeko, Probau sebenak konturatu sian ura egon san lekuan arda edarra sauala, eurak beñere eran etzeben beselakua, eta gañera au esan seben. Bapo, beti bankete guztietan ataratzzen da lelengotik ardaurik onena, eta gero, jentia bete bete eiñaz dixen besela, arda txarra, iñor estalako isaten igartzeko gauza, baña Zuk ardorik onena, ikusgarrixa, bukaeran ekarri dozu.

Txepetxa, txakurra, tximiñua, txiliña, txanala, txapela, etxia, txukun, intxorrak, txalapatia, txoria, txikixa.....

Egarri dauanantzat.....UR SIKINIK EZ.

Egueneko arratzaldia berriz ola esan leike:

Baskaldu eta seitxuan jun giñan Kolejixora, an alkartu giñan lau lagun da jun giñan mendira, Urtia alderutz. Mallukixak batu, bi kilkir arrapau eta gero jarritxa egon giñan kontu kontari arbolapeko kerispian, aise ederra artuas. Egualdi ederra sauan. Meriendau gendun, eta gero arbolako adar batetik zintzilika ibiligiñan txinbili-txanboluan txandaka eta an aspertu giñanian etorri giñan kalerantz. Emen alkartu giñan lagun danak, eta jun giñan estasiara, trenetik satorren jentiarri billetiak eskatzera. Danok erderaz eskatzen gendun baña batek sakatu sian edarra. Euskeras esposu eskatzen eser ere es. Orduan nik derrepente esan nion emateko billetia mesedes, eta iru eman siasen.

I.- Etxekoandriak: Urrupiña, koadro, erlojo eta gafiñuntzeko tras-tuen autza kentzen asten seranian, lelengotik jarri eisu periodiko paper bat jarrileku gafiñan. Es daukat biarrik, etxekoandre, neikua luze banaiz eta oso ederki eltzen naiz nai doten lekura.

IZTEGIA:

Gafiñuntzeko = y demás
eltzen = llegar
etxekoandre= señora de la casa.

II.- Lelengo astian besela

III.-

IV.- GALDERAK:

Esan euskeraz ondorengo itz onek:

Alguno, ninguno, otro, todo, mucho, varios, bastante, cualquiera, cada, lagartija, limano, negar, rana.

Zeiñek eiten deu estixa?

eta, arrautzak?

Nun dik dator esnia?

eta perretxikuak

eta Arraiña

Nun dik dator urdaixa?

Eta olixua?

eta okaranak

Erreberua?

V.- Bete ondorengo au:

OGI GOGORRARI.....

Eskribitxu amargarrengo astian ikasi gendun ipuintxo aura, nola gitxi ikusten saban gizon bat asi san txapelan ondoren, eta ollua..

Eiñ eskutitz edo karta bat amari, esanaz ser erakusten disuen euskerasko eskolan, senbat lagun batzen seraten, se ordutan eta se egunetan juten seraten, eta abar eta abar.

VI.- Lelengo astian besela.

ERANTZUNAK: IV.- Bateonbat, iñor ere es, beste bat, dana, asko,, batzuek, neikua, edoseiñ, bakoitza, sube-landara, bare,ukau,uarixua

Erlak, olluak, beitzik, pagorixatik, itxaso eta ibaitzik, txarritzik, azeituna edo olio arantetik, okaran sugaitz edo arbolati, beitik.

Ogi gogorrari.....AGIN ZORROTZA.

Eskutitza: Ama, esan da besela euskerasko eskolara juten asi naiz, pentzaurik ondo iritxiko diosula beti entzuten disut beintzat oingo gastiak euskeras es dakiela ta. Juten naiz astelenetan eta egunetan, arratzal-deko zazpiretatik zortziretara, eta batzen gera amabost mutil inguru, eta beste ogeta-amar neska, Plaentxik eta Parapanek erakusten digu sekulako ipuiñ politxak, baña beti esaten daude eskolatik urten eta berriz bertara jun arte euskeraz itz bat bera ere espadeu eiten, alper alperrik dala ara jutia, eser es dalako buruan gelditzen. Frantzes ikasi ta gero derriorra bada Frantziara juatia pratikatzer, euskeriak iñ ere berdiñ da, eskolan ikasi baña etxian jo ta egurra eiñ aitzakiñ eta amakiñ.

Muxu bero bero bat, sure Xabiertzok.

- I.- Gari lasto aberatza Bere ibilleran
Lurreruntz okertzen da APAL !! Gizon jakintzua
Alerik ez duana ARROA !! ordea, kaikua.
Gorantza susen.

IZTEGIA:

Apal = humilde
Arroa= soberbio
ordea= sin embargo, no obstante

- II.- Ikasi buruz
III.- Esan ondo buruz.
IV.- GALDERAK:

Ser egiten deu gari azko daukan lastuak?
eta, alerik ez daukanak?
ser esan nai deu ibillerak?
nola dixe gizon jakintzua? eta nola kaikua?
Ser erakusten digu olerki onek?
Zer da lastoa?

- V.- Dibujau euskal erria Xabiertxoren liburuko 100 garren ojiari begi-
ra.
Oñ jartzen degu ondorenian, oker batutako itzaldi bat, eta
suek jarri biar dosue tokatzen dan besela.

Batek gizon zar, inguruan dituala umeak, dio onela:
Semeak, beti dot ikusi, lana egunetan jai egiteak dabala es
aberasten. Bigarrenes, aberastasunak okerreko es beñere bete-
tzen dabala. Irugarrenez limosna emateak ez deu beartzu lagatzen,
Laugarren, otoitzak aurreko lan, beñere berandutu es dabala,
Bostgarren, seme okerrak eta txarrekoak oitura beñere dira es
zoriontzu.

- VI.- Lelengo astian besela.

ERANTZUNAK: IV.- Okertu astuna daolako

Pixurik estaukalako susen susen egoten da.
Ibillera, esan nai deu bere bisi-isatia, ara edo ona
ibilixan. Gizon jakintzua, umill, sintzo, serixo.

Kaikua berriz txorlituana etxen beti, babaloria ugari eta despresia
bestieri. Olerki edo poesia onek erakusten digu munduan nola ibilli,
au da, tonto useñik bae, txorakeririk bae.
Lastoa da gari txondorrari eusten dio belar lusia, sein da txapliguan
kertena balitz besela. Erderas paja.

Gizon zar batek umiak inguruan dituala, onela dio:
Semeak, beti ikusi dot, jai egunetan lana egitiak, es dabala aberasten.
Bigarrenez, okerresko aberastasunak beñere esdabala betetzen.
Irugarrenez, limosna emateak es deu beartzu lagatzen.
Laugarren, lan aurreko otoitzak, es dabala beñere berandutzen.
Bostgarren, seme okerrak eta oitura txarrekoak beñere es dira zoriontzu.

Egillea

Quiñero